

1. මූල්‍ය ප්‍රකාශන

1.1 තත්ත්වගණනය කළ මතය

සී/ස මහවැලි පශු සම්පත් හා කෘෂි ව්‍යාපාරික (පුද්ගලික) සමාගමේ 2022 දෙසැම්බර් 31 දිනට මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනය සහ එදිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා වූ විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනය, හිමිකම් වෙනස්වීමේ ප්‍රකාශනය සහ එදිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශනය සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවලට අදාළ සටහන්, සාරාංශගත වැදගත් ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිවලින් සමන්විත 2022 දෙසැම්බර් 31 දිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 154(1) ව්‍යවස්ථාව සමඟ සංයෝජිතව කියවිය යුතු 2018 අංක 19 දරන ජාතික විගණන පනතේ විධිවිධාන ප්‍රකාරව මාගේ විධානය යටතේ විගණනය කරන ලදී. පාර්ලිමේන්තුව වෙත ඉදිරිපත් කළයුතු යැයි මා අදහස් කරන මාගේ අදහස් දැක්වීම් හා නිරීක්ෂණයන් මෙම වාර්තාවේ දැක්වේ.

මෙම වාර්තාවේ 1.5 ඡේදයේ දක්වා ඇති කරුණුවලින් වන බලපෑම හැර, සමාගමේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන තුළින් 2022 දෙසැම්බර් 31 දිනට මූල්‍ය තත්ත්වය සහ එදිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා එහි මූල්‍ය කාර්යසාධනය හා මුදල් ප්‍රවාහ සත්‍ය හා සාධාරණ ලෙස දැක්වෙන අයුරින් කුඩා හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යාපාර සඳහා වූ ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතීන්ට අනුකූලව මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කර ඇති බව මා දරන්නා වූ මතය වේ.

1.2 තත්ත්වගණනය කළ මතය සඳහා පදනම

මෙම වාර්තාවේ 1.5 ඡේදයේ දක්වා ඇති කරුණු මත පදනම්ව මාගේ මතය තත්ත්වගණනය කරනු ලැබේ.

ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිතීන්ට (ශ්‍රී.ලං.වි.ප්‍ර.) අනුකූලව මා විගණනය සිදු කරන ලදී. මෙම විගණන ප්‍රමිතීන් යටතේ වූ මාගේ වගකීම, මෙම වාර්තාවේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන විගණනය සම්බන්ධයෙන් විගණකගේ වගකීම යන කොටසේ තවදුරටත් විස්තර කර ඇත. මාගේ තත්ත්වගණනය කළ මතය සඳහා පදනමක් සැපයීම උදෙසා මා විසින් ලබාගෙන ඇති විගණන සාක්ෂි ප්‍රමාණවත් සහ උචිත බව මාගේ විශ්වාසයයි.

1.3 මූල්‍ය ප්‍රකාශන සම්බන්ධයෙන් කළමනාකරණයේ සහ ඊට සම්බන්ධ පාලනය කරන පාර්ශවයන්ගේ වගකීම

මෙම මූල්‍ය ප්‍රකාශන කුඩා හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායයන් සඳහා වූ ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතීන්ට අනුකූලව පිළියෙල කිරීම හා සාධාරණ ලෙස ඉදිරිපත් කිරීම සහ වංචා හෝ වැරදි හේතුවෙන් ඇතිවිය හැකි ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන්ගෙන් තොරව මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමට හැකිවනු පිණිස අවශ්‍ය වන අභ්‍යන්තර පාලනයන් තීරණය කිරීම කළමනාකරණයේ වගකීම වේ.

මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමේදී, සමාගම අඛණ්ඩව පවත්වාගෙන යාමේ හැකියාව තීරණය කිරීම කළමනාකරණයේ වගකීමක් වන අතර, කළමනාකාරිත්වය සමාගම ඇවර කිරීමට අදහස් කරන්නේ නම් හෝ වෙනත් විකල්පයක් නොමැති විටදී මෙහෙයුම් නැවැත්වීමට කටයුතු කරන්නේ නම් හැර අඛණ්ඩ පැවැත්මේ පදනම මත ගිණුම් තැබීම හා සමාගමේ අඛණ්ඩ පැවැත්මට අදාළ කරුණු අනාවරණය කිරීමද කළමනාකරණයේ වගකීමකි.

සමාගමේ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ක්‍රියාවලිය සම්බන්ධව පරීක්ෂා කිරීමේ වගකීම, සම්බන්ධ පාර්ශව විසින් දරනු ලබයි.

2018 අංක 19 දරන ජාතික විගණන පනතේ 16(1) උප වගන්තිය ප්‍රකාරව, සමාගමේ වාර්ෂික සහ කාලීන මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමට හැකිවන පරිදි ස්වකීය ආදායම්, වියදම්, වත්කම් හා බැරකම් පිළිබඳ නිසි පරිදි පොත්පත් හා වාර්තා පවත්වාගෙන යා යුතුය.

1.4 විගණන විෂයය පටය (මූල්‍ය ප්‍රකාශන විගණනය සම්බන්ධයෙන් විගණකගේ වගකීම)

සමස්තයක් ලෙස මූල්‍ය ප්‍රකාශන, වංචා සහ වැරදි නිසා ඇතිවන ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන්ගෙන් තොර බවට සාධාරණ තහවුරුවක් ලබාදීම සහ මාගේ මතය ඇතුළත් විගණන වාර්තාව නිකුත් කිරීම මාගේ අරමුණ වේ. සාධාරණ සහතිකවීම උසස් මට්ටමේ සහතිකවීමක් වන නමුත්, ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිති ප්‍රකාරව විගණනය සිදු කිරීමේදී එය සෑමවිටම ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන් අනාවරණය කරගන්නා බවට වන තහවුරු කිරීමක් නොවනු ඇත. වංචා සහ වැරදි තනි හෝ සාමූහික ලෙස බලපෑම නිසා ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන් ඇතිවිය හැකි අතර, එහි ප්‍රමාණාත්මක භාවය මෙම මූල්‍ය ප්‍රකාශන පදනම් කරගනිමින් පරිශීලකයන් විසින් ගනු ලබන ආර්ථික තීරණ කෙරෙහි වන බලපෑම මත රඳා පවතී.

ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිති ප්‍රකාරව විගණනයේ කොටසක් ලෙස මා විසින් විගණනයේදී වෘත්තීය විනිශ්චය සහ වෘත්තීය සැකමුසුබවින් යුතුව ක්‍රියා කරන ලදී. මා විසින් තවදුරටත්,

- ප්‍රකාශ කරන ලද විගණන මතයට පදනමක් සපයා ගැනීමේදී වංචා හෝ වැරදි හේතුවෙන් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඇති විය හැකි ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන් ඇතිවීමේ අවදානම් හඳුනාගැනීම හා තක්සේරු කිරීම සඳහා අවස්ථාවෝචිතව උචිත විගණන පරිපාටි සැලසුම් කර ක්‍රියාත්මක කරන ලදී. වරදවා දැක්වීම හේතුවෙන් සිදුවන ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන්ගෙන් සිදුවන බලපෑමට වඩා වංචාවකින් සිදුවන්නා වූ බලපෑම ප්‍රබල වන්නේ ඒවා දුස්සන්ධානයෙන්, ව්‍යාජ ලේඛන සැකසීමෙන් , වේතනාන්විත මහභැරීමෙන්, වරදවා දැක්වීමෙන් හෝ අභ්‍යන්තර පාලනයන් මඟ හැරීමෙන් වැනි හේතු නිසා වන බැවිනි.
- අභ්‍යන්තර පාලනයේ සඵලදායීත්වය පිළිබඳව මතයක් ප්‍රකාශ කිරීමේ අදහසින් නොවුවද , අවස්ථාවෝචිතව උචිත විගණන පරිපාටි සැලසුම් කිරීම පිණිස අභ්‍යන්තර පාලනය පිළිබඳව අවබෝධයක් ලබාගන්නා ලදී.
- භාවිතා කරන ලද ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිවල උචිතභාවය, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල සාධාරණත්වය සහ කළමනාකරණය විසින් කරන ලද සම්බන්ධිත හෙළිදරව් කිරීම් අගයන ලදී.
- සිද්ධීන් හෝ තත්ත්වයන් හේතුවෙන් සමාගමේ අඛණ්ඩ පැවැත්ම පිළිබඳ ප්‍රමාණාත්මක අවිනිශ්චිතතාවයක් තිබේද යන්න සම්බන්ධයෙන් ලබාගත් විගණන සාක්ෂි මත පදනම්ව ගිණුම්කරණය සඳහා ආයතනයේ අඛණ්ඩ පැවැත්ම පිළිබඳ පදනම යොදා ගැනීමේ අදාළත්වය තීරණය කරන ලදී. ප්‍රමාණවත් අවිනිශ්චිතතාවයක් ඇති බවට මා නිගමනය කරන්නේ නම් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඒ සම්බන්ධයෙන් වූ හෙළිදරව්කිරීම්වලට මාගේ විගණන වාර්තාවේ අවධානය යොමු කළයුතු අතර, එම හෙළිදරව්කිරීම් ප්‍රමාණවත් නොවන්නේ නම් මාගේ මතය විකරණය කළයුතුය. කෙසේ වුවද, අනාගත සිද්ධීන් හෝ තත්ත්වයන් මත අඛණ්ඩ පැවැත්ම අවසන් වීමට හැකිය.
- මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ව්‍යුහය හා අන්තර්ගතය සඳහා පාදක වූ ගනුදෙනු හා සිද්ධීන් උචිත හා සාධාරණව ඇතුළත්වී ඇති බව සහ හෙළිදරව් කිරීම් ඇතුළත් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල සමස්ත ඉදිරිපත් කිරීම අගයන ලදී.

හැකිතාක් දුරට හා අවශ්‍ය ඕනෑම විටෙක පහත සඳහන් දෑ පරීක්ෂා කිරීම සඳහා විගණන විෂය පටයද පුළුල් කර ඇත.

- තොරතුරු ඉදිරිපත් කිරීම සම්බන්ධයෙන් බලන කළ සමාගමේ කාර්යයන් අඛණ්ඩව ඇගයීමට හැකිවන පරිදි එහි සංවිධානය, පද්ධති, පරිපාටි, පොත්පත්, වාර්තා හා වෙනත් ලියකියවිලි විධිමත්ව හා ප්‍රමාණාත්මකව සැලසුම් කර තිබේද යන බව සහ එකී පද්ධති, පරිපාටි, පොත්පත්, වාර්තා හා වෙනත් ලියකියවිලි ඵලදායී ලෙස පවත්වාගෙන යනු ලැබේ ද යන බව;
- යම් අදාළ ලිඛිත නීතියකට හෝ සමාගමේ පාලක මණ්ඩලය විසින් නිකුත් කරන ලද වෙනත් පොදු හෝ විශේෂ විධානයකට අනුකූලව, සමාගම ක්‍රියා කර ඇති බව,
- සිය බලතල, කර්තව්‍ය සහ කාර්යයන්ට අනුකූලව කටයුතු කර ඇති බව,

- සම්පත් සකසුරුවම් ලෙස, කාර්යක්ෂම ලෙස සහ ඵලදායී ලෙස කාලසීමාවන් තුළ සහ අදාළ නීතිරීතිවලට අනුකූලව ප්‍රසම්පාදනය කර භාවිතා කර ඇති බව,

1.5 මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීම සම්බන්ධයෙන් වූ විගණන නිරීක්ෂණ

1.5.1 කුඩා හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායයන් සඳහා වූ ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතිවලට අනුකූල නොවීම

අදාළ ප්‍රමිතියට යොමුව සහිතව අනුකූල නොවීම	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
(අ) කුඩා හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායයන් සඳහා වූ ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතියේ 17.15 ඡේදය ප්‍රකාරව ප්‍රාග්ධන සංචිතයක් වූ වත්කම් ප්‍රත්‍යාගණන ලාභය වෙනම දැක්විය යුතු වුවත් සමාගම සතු වාහන 04 ක් ප්‍රත්‍යාගණනයෙන් හට ගත් රු.8,750,000 ක ප්‍රත්‍යාගණන ලාභය අයහාර සංචිතයක් ලෙස දක්වා තිබුණි.	සමාගමේ පවතින ප්‍රාග්ධන ශේෂය රු.5,271,743 ශ්‍රී ලංකා මහවැලි අධිකාරිය විසින් පශු සම්පත් සංවර්ධන අංශය වෙත සිදුකරන ලද ආයෝජනවල දක්වා ඇති ශේෂයකි. එම නිසා මෙම ශේෂයට එකතු නොකර අයහාර සංචිතයක් ලෙස දක්වන ලදී.	ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත අනුව ප්‍රත්‍යාගණන ලාභය නිවැරදිව ගිණුම් තැබීමට කටයුතු කළ යුතුය.
(ආ) කුඩා හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායයන් සඳහා වූ ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතියේ 17.19 ඡේදය ප්‍රකාරව සම්පූර්ණයෙන් ක්ෂය කරන ලද පිරිවැය රු.4,454,750 ක් වූ වාහන 14 ක් සමාගම විසින් අඛණ්ඩව ප්‍රයෝජනයට ගෙන තිබුණද, මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල සාධාරණ වටිනාකම ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා වත්කම්වල ඵලදායී ජීවිත කාලය හා සුන්බුන් වටිනාකම නැවත තක්සේරු කර නොතිබුණි.	මින් වාහන 04 ක් මෙම වර්ෂයේ දී ප්‍රත්‍යාගණනය කළ අතර ඉතිරි වාහනවලින් ට්‍රැක්ටර් 02ක් හා 42-0832 දරන ඉසුසු ලොරිය ටෙන්ඩර් මඟින් අලෙවි කිරීමට ශ්‍රී ලංකා මහවැලි අධිකාරිය කටයුතු යොදා ඇත. 42-1470 දරන හයිනෝ බවුසරය හා 41-5739 අංක දරන ඉසුසු ට්‍රැක් රථය අලුත්වැඩියා කටයුතු සඳහා 2010 වර්ෂයේ දී මඩාටුගම ගරාජය වෙත යවා ඇත. ඉතිරි ට්‍රෙලර් 03, 2023 ජූනි 15 දින ප්‍රත්‍යාගණනය කර 2023 වර්ෂයේ ගිණුම්වලට ඇතුළත් කරනු ලැබේ.	ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත ප්‍රකාර සම්පූර්ණයෙන් ක්ෂය කරන ලද ප්‍රයෝජනයට ගනු ලබන වත්කම්වල සාධාරණ අගය ගිණුම්ගත කළ යුතුය.
(ඇ) කුඩා හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායයන් සඳහා වූ ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතයේ 7 කොටස ප්‍රකාරව 2022 දෙසැම්බර් 31 දිනට මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශනයේ, කාරක ප්‍රාග්ධන වෙනස්වීම් යටතේ මුදල් ගලාඒමක් ලෙස දැක්විය යුතු රු. 847,968 ක ගෙවිය යුතු ශේෂයන්හි වැඩිවීම රු.2,629,523 ක මුදල් ගලායෑමක් ලෙස දක්වා තිබුණි මුදල් ගලා යාමක් ලෙස දැක්විය යුතු වෙළෙඳ හා වෙනත් ලැබිය යුතු අගයන්හි රු.604,190 ක වැඩිවීම රු.2,471,003 ක මුදල් ගලා ඒමක් ලෙස දක්වා තිබුණි. රු.1,627,813 ක් වූ තොගයේ වැඩිවීම, රු.1,208,919 ක්වූ පාරිතෝෂික ගෙවීම් සහ රු.829,049 ක් වූ ස්ථාවර වත්කම් මිලදී ගැනීම් මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශනයට ඇතුළත් කර නොතිබුණි.	2023 අප්‍රේල් මස ගිණුම්වලින් නිවැරදි කරන ලදී.	මුදල් ගලා යාම් හා මුදල් ගලාඒම් නිවැරදිව හඳුනාගෙන මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශය සකස් කළ යුතුය.

1.5.2 ගිණුම්කරණ අඩුපාඩු

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරීත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
(අ) ගිරාදුරුකෝට්ටේ ගොවිපොළෙහි අක්කර 1,113 රුඩ් 0 පර්චස් 37.76 ක ඉඩම සහ දම්මින්න ගොවිපොළෙහි අක්කර 100 ක ඉඩම සමාගම විසින් භාවිතා කර තිබුණද, එම ඉඩම්වල වටිනාකම් ගිණුම්වලට ගෙන නොතිබුණි.	මෙම වත්කම් තක්සේරු කිරීමේදී එම තක්සේරුව රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල් ව්‍යාපාරයක් ආරම්භ කිරීම සඳහා පමණක් යොදා ගත යුතු බව තක්සේරු වාර්තාවේ දක්වා ඇත.	ඉඩම්වල වටිනාකම් තක්සේරු කර ගිණුම්වලට ගත යුතුය.
(ආ) සමාගම සතුව පැවතුණු තඹුත්තේගම පිහිටි නිරාවිය ගොවිපොළ, කන්නලේ ගොවිපොළ, පොළොන්නරුව පිහිටි සිද්ධපුර ගොවිපොළ හා වැලිකන්ද පිහිටි මුතුචුල්ල ගොවිපොළ 2005-2010 අතර කාලපරිච්ඡේදය තුළ විධිමත් ලේඛන හුවමාරුවකින් තොරව මහවැලි අධිකාරිය වෙත පවරා දී තිබුණු අතර, එම ගොවිපොළවල් සතු පිරිවැය රු.22,336,573 ක් වූ ගොඩනැගිලි හා සවිකිරීම් 134 ක්, වාහන 26 ක්, කාර්යාල උපකරණ 45 ක්, යන්ත්‍රෝපකරණ 63 ක්, ජෙනරේටර් 03 ක් සහ ලීබඩු හා සවිකිරීම් 260ක් සමාගම භාවිතා නොකරන නමුත්, සමාගමේ ගිණුම්වල ඇතුළත් කර තිබුණි.	මෙම වත්කම් ශ්‍රී ලංකා මහවැලි අධිකාරිය වෙත මාරු කිරීමට කටයුතු කරගෙන යමින් පවතී.	සමාගමේ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවලට ඇතුළත්, මහවැලි අධිකාරියට පවරා තිබෙන වත්කම් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවලින් ඉවත් කළ යුතුය.
(ඇ) 2013 ජනවාරි සිට 2022 දෙසැම්බර් දක්වා මාස 98 ක කාලයක් සඳහා සේවක අර්ථසාධක අරමුදල වෙත ගෙවිය යුතු රු.23,444,505 ක දායක මුදලක් විගණිත දිනය වූ 2023 මාර්තු 27 වනවිටත් ගෙවා නොතිබුණි. ඊට අදාළව 1971 අංක 24 දරන සේවක අර්ථසාධක අරමුදල් පනතේ 16 වගන්තිය අනුව ගෙවිය යුතු රු.5,588,917 ක අධිභාර, වගකීමක් ලෙස ගිණුම්ගත කර නොතිබුණි.	ඉදිරි වර්ෂයේ දී අධිභාරය ගණනය කර ගිණුම් ගත කිරීමට කටයුතු කරනු ලැබේ.	ගෙවිය යුතු සේවක අර්ථසාධක අරමුදල් ශේෂ සහ අධිභාර ගිණුම්ගත කිරීමටත් එම ශේෂ නොපමාව නිරවුල් කිරීමටත් පියවරගත යුතුය.
(ඈ) 2020 ජූලි සිට 2022 දෙසැම්බර් දක්වා මාස 30 ක කාලයක් සඳහා සේවා නියුක්තිකයන්ගේ භාර අරමුදල වෙත ගෙවිය යුතු රු.1,305,618 ක දායක මුදල විගණිත දින වූ 2023 මාර්තු 27 වන වනවිටත් ගෙවා නොතිබුණි. 1980 අංක 46 දරන සේවා නියුක්තිකයන්ගේ භාර අරමුදල් පනතේ 27 වගන්තිය අනුව ඊට අදාළව ගෙවිය යුතු රු.267,851 ක අධිභාර, වගකීමක් ලෙස ගිණුම්ගත කර නොතිබුණි.	ඉදිරි වර්ෂයේ දී අධිභාරය ගණනය කර ගිණුම් ගත කිරීමට කටයුතු කරනු ලැබේ.	ගෙවිය යුතු සේවා නියුක්තිකයන්ගේ භාර අරමුදල් ශේෂ සහ අධිභාර ගිණුම්ගත කිරීමටත් එම ශේෂ නොපමාව නිරවුල් කිරීමටත් පියවරගත යුතුය.
(ඉ) වර්ෂයේ ආදායම් වියදම් නිවැරදිව හඳුනාගැනීම වෙනුවට පූර්ව වර්ෂ ලාභයට ගැලපීම් සිදුකිරීම සමාගම විසින් දිගින් දිගටම සිදුකර තිබීම හේතුවෙන් 2019, 2020 හා 2021 වර්ෂවල විගණිත මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල පැවති රු.4,663,530 ක, රු.5,793,005 ක හා රු.1,325,555 ක අලාභ පසු වර්ෂයේදී පිළිවෙලින් රු.16,028,032 ක්, රු.7,987,195 ක් හා රු.1,695,098 ක් දක්වා සියයට 28 සිට සියයට 244 දක්වා වර්ධනයවී තිබුණි.	2020 වර්ෂයට පෙර වර්ෂවල ගැලපුම් ලෙස දක්වා ඇත්තේ අවිනිශ්චිත ගිණුමේ නිවැරදි කිරීම් වේ.	ආදායම් සහ වියදම් උපවිත පදනම මත නිවැරදිව හඳුනාගෙන මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කළ යුතුය.

- (ඊ) සමාලෝචිත වර්ෂය අවසානයේ ශුද්ධ අගය රු.2,019,420 ක් ලෙස දැක්වුණු, සමාගම සතු වාහන 26 ක් වර්ෂය සඳහා ක්ෂය කර නොතිබුණි. මෙම රථ වාහන නිරාවිය සත්ත්ව ගොවිපළේ පවතින වාහන වන අතර 2010 සැප්තැම්බර් මස සිට මෙම ගොවිපළ සමාගමේ පාලනයෙන් ඉවත් වූ අතර එදින සිට මෙම වත්කම් සමාගම සන්තකයේ නොමැති බැවින් ක්ෂය කර නැත. මෙම වත්කම් 2023 ජූනි 30 දිනවන විට ශ්‍රී ලංකා මහවැලි අධිකාරිය වෙත මාරු කර අවසන් කරනු ලැබේ. ශ්‍රී ලංකා මහවැලි අධිකාරිය වෙත මාරු කළ වාහන එදින සිට බලපැවැත්වෙන පරිදි මූල්‍ය ප්‍රකාශනවලින් ඉවත් කළ යුතුය.
- (ඵ) 2003 – 2014 කාලපරිච්ඡේදය තුළ සේවයෙන් ඉවත්වූ සේවකයන් වෙනුවෙන් ගෙවිය යුතු සේවක අර්ථසාධක අරමුදල් හා සේවා නියුක්තිකයන්ගේ භාර අරමුදල් දායක මුදල් සහ ගෙවිය යුතු වැටුප් ශේෂ එකතුව රු.565,763 ක් පූර්ව වර්ෂ ගැලපීම් ලෙස අලාභයට එරෙහිව ගලපා තිබුණි. ඉදිරි වර්ෂයේ මෙම ගැලපුම නිවැරදි කිරීමට කටයුතු කරනු ලැබේ. අදාළ අරමුදල්වලට ප්‍රේෂණය කළ යුතුය.

1.5.3 විගණනය සඳහා ලිඛිත සාක්ෂි නොවීම

විෂයය	මුදල රු.	නොසැපයූ විගණන සාක්ෂි	කළමනාකාරීත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
(අ) පොදු සංචිතය		ප්‍රමාණවත් විස්තර	මෙම වටිනාකම් වෙනුවෙන් ඉදිරිපත් කිරීමට ශේෂ සහතික නොමැති අතර 1999 වසර වන විටත් මෙම ශේෂ ආයෝජන ලෙස දක්වා ඇත.	මෙම ශේෂ පිළිබඳ ප්‍රමාණවත් විස්තර ඉදිරිපත් කළ යුතුය.
(i) මහවැලි ආර්ථික ඒජන්සිය	388,362,322			
(ii) කොත්මලේ කිරි සංවර්ධන අරමුදල	2,900,000			
(iii) යුරෝපා ආර්ථික කොමිසමේ ප්‍රාග්ධන ප්‍රදාන	3,583,706			
(iv) විදේශ ආධාර	5,729,782			
(ආ) ප්‍රාග්ධන සංචිත	5,271,743			
(ඇ) ලැබිය යුතු ගිණුම්		ශේෂ සනාථන	ඉදිරි වර්ෂයේ දී ඉදිරිපත් කිරීමට කටයුතු කරනු ලැබේ.	විගණනයට සෘජුව ශේෂ සනාථන ලබා ගැනීමට අවශ්‍ය කටයුතු සැලැස්විය යුතු අතර, ශේෂ අයකර ගැනීමට අවශ්‍ය ක්‍රියාමාර්ග ගත යුතුය.
(i) සත්ව නිෂ්පාදන හා සෞඛ්‍ය දෙපාර්තමේන්තුවෙන් ලැබිය යුතු	174,092			
(ii) දම්මින්න අන්තර් ගොවිපළෙන් ලැබිය යුතු	692,838	ශේෂ සනාථන		

1.6 ලැබිය යුතු සහ ගෙවිය යුතු ගිණුම්

1.6.1 ලැබිය යුතු මුදල්

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරීත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
සමාගමේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන අනුව ශ්‍රී ලංකා මහවැලි අධිකාරියෙන් සමාගමට ලැබිය යුතු ශේෂය රු.5,820,430 ක් වුවද, අධිකාරියේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන අනුව අධිකාරියෙන් ගෙවිය යුතු ශේෂය රු.5,373,970 ක් වූයෙන් රු.446,460 ක වෙනසක් නිරීක්ෂණය විය.	ශ්‍රී ලංකා මහවැලි අධිකාරියෙන් ලැබිය යුතු රු.5,820,430 ක ශේෂයේ වෙනසක් දක්වා ඇත්තේ එදිනට නිෂ්පාදනය සඳහා යොදවන අමුද්‍රව්‍ය හා අනෙකුත් තොගවල වටිනාකම වේ. සතුන්ගේ වටිනාකම පමණක් මහවැලි අධිකාරියේ ගිණුම්වලට ගෙන ඇත.	ශේෂ අතර වෙනස්කම් සඳහා ගැළපීම් සිදු කළ යුතුය.

1.6.2 ගෙවිය යුතු මුදල්

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරී-ත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
සමාගමේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන අනුව සමාගම විසින් ශ්‍රී ලංකා මහවැලි අධිකාරියට ගෙවිය යුතු කිසිදු ශේෂයක් නොවූ අතර, අධිකාරියේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන අනුව අධිකාරියට ලැබිය යුතු ශේෂය රු.2,660,488 ක් වූයෙන් රු.2,660,488 ක වෙනසක් නිරීක්ෂණය විය.	ශ්‍රී ලංකා මහවැලි අධිකාරිය වෙත ගෙවිය යුතු ශේෂයන් සමාගම සතුව නොමැත. සමාගම වෙත මහවැලි අධිකාරියෙන් රු. මිලියන 5.8 ක මුදලක් අයවීමට ඇත.	ශ්‍රී ලංකා මහවැලි අධිකාරියේ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ශේෂය සමඟ සමාගමේ පොත්පත් සසඳා වෙනස්කම් නිවැරදි කළ යුතුය.

1.7 නීති, රීති, රෙගුලාසි සහ කළමනාකරණ තීරණ ආදියට අනුකූල නොවීම

නීති, රීති, රෙගුලාසි ආදියට යොමුව	අනුකූල නොවීම	කළමනාකාරීත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
(අ) 2017 අංක 24 දරන දේශීය ආදායම් පනතේ 2(1) හා 102 වගන්ති	සමාගම ආදායම් බදු සඳහා ලියාපදිංචි වීමට හෝ බදු නිදහස් කර ගැනීමට කටයුතු කර නොතිබුණි.	පිළිතුරු ලබා දී නොමැත.	දේශීය ආදායම් පනතේ විධිවිධානවලට අනුකූලව කටයුතු කළ යුතුය.
(ආ) 2021 නොවැම්බර් 16 දිනැති අංක පීඊසී 01/2021 දරන රාජ්‍ය ව්‍යාපාර වක්‍රලේඛය			
(i) මෙහෙයුම් අත්පොතේ 6.6 ඡේදය	මූල්‍ය ප්‍රකාශන සමඟ කෙටුම්පත් වාර්ෂික කාර්යසාධන වාර්තාව ඉදිරිපත් කර නොතිබුණි.	පිළිතුරු ලබාදී නොමැත.	මූල්‍ය ප්‍රකාශන සමඟ කෙටුම්පත් වාර්ෂික වාර්තාවක් ඉදිරිපත් කළ යුතුය.

(ii) රාජ්‍ය ව්‍යවසායන්හි සංයුක්ත පාලනය සඳහා වූ මාර්ගෝපදේශ සංග්‍රහයේ 2.3 ඡේදය	ක්‍රියාකාරී සැලැස්ම සඳහා අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩල අනුමැතිය ලබාගෙන නොතිබුණි.	පිළිතුරු ලබා දී නොමැත.	ක්‍රියාකාරී සැලැස්ම සඳහා අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩල අනුමැතිය ලබාගත යුතුය.
--	---	------------------------	---

(ඇ) 2013 සැප්තැම්බර් 11 දිනැති අංක 02/2013 දරන රාජ්‍ය ව්‍යාපාර චක්‍රලේඛයේ 3.5 ඡේදය	රු.12,187,788 ක ගෙවිය යුතු පාරිතෝෂික මුදලක් හඳුනාගෙන තිබුණද එම මුදල වෙනම ගිණුමක තැන්පත් කිරීමට කටයුතු කර නොතිබුණි.	පිළිතුරු ලබා දී නොමැත.	ගෙවිය යුතු පාරිතෝෂික වෙනම ගිණුමක තැන්පත් කළ යුතුය.
--	--	------------------------	--

2 මූල්‍ය සමාලෝචනය

2.1 මූල්‍ය ප්‍රතිඵල

සමාලෝචිත වර්ෂයේ මෙහෙයුම් ප්‍රතිඵලය රු.167,815 ක ලාභයක් වූ අතර ඊට ප්‍රතිරූප ඉකුත් වර්ෂයේ අලාභය රු.1,325,556 ක් විය. ඒ අනුව මූල්‍ය ප්‍රතිඵලයෙහි රු.1,493,371 ක වර්ධනයක් නිරීක්ෂණය විය. අමුද්‍රව්‍ය පිරිවැය රු.19,106,253 කින් හා නිෂ්පාදන වැටුප් රු.2,348,769කින් වැඩිවී තිබුණද විකුණුම් ආදායම රු.22,797,396 කින් වැඩි වීම ඉහත මූල්‍ය ප්‍රතිඵලයේ වර්ධනයට ප්‍රධාන වශයෙන් හේතුවී තිබුණි.

3 මෙහෙයුම් සමාලෝචනය

3.1 කළමනාකරණ අකාර්යක්ෂමතා

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරීත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
------------------------	-------------------------------------	-----------------

(අ) 2019 වර්ෂයේ වත්කම් සත්‍යාපනයේදී රු. 9,453,140 ක් වූ භාවිතයට ගත නොහැකි බවට හඳුනාගෙන තිබුණු ස්ථාවර වත්කම් සම්බන්ධයෙන් 2023 මාර්තු 27 වන විටදී කිසිදු ක්‍රියාමාර්ගයක් ගෙන නොතිබුණි.	2022 වර්ෂයේ දී වත්කම් සත්‍යාපනයේ දී අබලි ද්‍රව්‍යවල ලියාහළ අගය රු.323,633 කි. මෙම අබලි ද්‍රව්‍ය 2023 වර්ෂයේ දී අපහරණය කරනු ලැබේ.	අබලි භාණ්ඩ සම්බන්ධ සමීක්ෂණ කමිටු නිර්දේශ පරිදි අවශ්‍ය ක්‍රියාමාර්ග ගත යුතුය.
--	--	--

(ආ) සමාගමේ සාංගමික සංස්ථා පත්‍රය අනුව අනුදත් ප්‍රාග්ධනය රු. 10 කොටස් 5,000,000 කින් සමන්විතවී තිබුණු අතර, පුරාණක අධ්‍යක්ෂවරුන් වෙත කොටස් 03 ක් පමණක් නිකුත් කර තිබුණද, අනෙකුත් කොටස් 2022 දෙසැම්බර් 31 දින දක්වාම නිකුත් කර නොතිබුණි.	ඉදිරියේදී කොටස් නිකුත් කරනු ලැබේ.	අවශ්‍ය පරිදි කොටස් නිකුත් කිරීමට පියවර ගත යුතුය.
---	-----------------------------------	--

(ඇ) ව්‍යාපෘති කමිටුව විසින් තෝරා ගත් බාහිර ආයෝජකයකු සමඟ රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල් ව්‍යාපාරයක් ලෙස සමාගම ප්‍රතිසංවිධානය කිරීම සඳහා 2018 සැප්තැම්බර් 18 දිනැති අංක අමප/18/2083/803/031 දරන අමාත්‍ය මණ්ඩල තීරණය මඟින් අනුමැතිය ලබාදී තිබුණි. එහිදී සමාගම රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල් ව්‍යාපාරයක් ලෙස ප්‍රතිසංවිධානය කිරීම සම්බන්ධයෙන් ඉදිරියට සිදුකිරීමට	මෙම රාජ්‍ය පුද්ගලික හවුල් ව්‍යාපාරය පිළිබඳ ශ්‍රී ලංකා මහවැලි අධිකාරිය මඟින් කටයුතු කරගෙන යනු ලබයි.	අමාත්‍ය මණ්ඩල තීරණය ප්‍රකාරව රාජ්‍ය පෞද්ගලික කළමනාකරණයකට ගිවිසුම්ගතවී ප්‍රතිසංවිධානය කිරීම සඳහා අවශ්‍ය කටයුතු කළ යුතුය.
---	--	---

අපේක්ෂිත කාර්යයන්හි කාලරාමුවක් සකස් කර තිබුණද, ඒ අනුව කටයුතු සිදුකර ද නොතිබුණි. අනතුරුව රාජ්‍ය පෞද්ගලික කළමනාකරණයකට ගිවිසුම්ගතවී ප්‍රතිසංවිධානය කිරීම සඳහා 2022 ජනවාරි 18 දිනැති අංක අමප/21/2229/ 317/025-1 දරන අමාත්‍ය මණ්ඩල තීරණය මඟින් අමාත්‍ය මණ්ඩල අනුමැතිය ලබාදී තිබුණද ඒ සඳහා අවශ්‍ය පියවර ගෙන නොතිබුණි.

- (ඇ) සමාගම විසින් දැනට භාවිතා කරනු ලබන ශ්‍රී ලංකා මහවැලි අධිකාරියට අයත් රු.8,156,000 ක් වූ වාහන 04 ක් පවරා ගැනීමට කටයුතු කර නොතිබුණි. ඉදිරියේ දී රාජ්‍ය පුද්ගලික හවුල් ව්‍යාපාරය ආරම්භවීමත් සමඟ පවරා ගැනීමට කටයුතු කරනු ලැබේ. සමාගමට ලබාදී ඇති වත්කම්වල අයිතිය පවරා ගැනීමට අවශ්‍ය කටයුතු කළ යුතුය.

3.2 මෙහෙයුම් අකාර්යක්ෂමතා

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
(අ) සමාලෝචිත වර්ෂයේ පශු සම්පත් අංශය යටතේ ක්‍රියාත්මක කර තිබුණු එච්චන් ඇති කිරීමේ ව්‍යාපෘතියේ මූල්‍ය ප්‍රගතිය සියයට 69 ක් වූ අතර, එහි භෞතික ප්‍රගතිය සියයට 3.125 ක් තරම් පහළ මට්ටමක පැවතුණි. මීගවයන් ඇති කිරීමේ මූල්‍ය ප්‍රගතිය සියයට 46 ක් වනවිට එහි භෞතික ප්‍රගතිය සියයට 34 ක් විය.	රාජ්‍ය පුද්ගලික හවුල් ව්‍යාපාරයක් ලෙස ප්‍රතිව්‍යුහගත කළ පසු ප්‍රාග්ධන වියදම් සිදු කළහැකි වන අතර ඒ තුළින් මෙම අංශ සංවර්ධනය කරගැනීමට කටයුතු කරනු ලැබේ.	ළඟා කර ගත හැකි ඉලක්ක මත ක්‍රියාකාරී සැලැස්ම පිළියෙල කළ යුතු අතර ස්ථාපිත ඉලක්ක ළඟා කර ගැනීමට කටයුතු කළ යුතුය.
(ආ) ක්‍රියාකාරී සැලසුම අනුව සමාගම අයිස්ක්‍රීම් ලීටර 10,480 ක් නිපදවීම තුළින් රු.3,627,000 ක ආදායමක් ඉපැයීමට අපේක්ෂා කර තිබුණද ලීටර 2,433 කින් රු. 1,565,959 ක ආදායමක් පමණක් උපයාගෙන තිබුණු අතර එහි භෞතික ප්‍රගතිය සියයට 23 ක් හා මූල්‍ය ප්‍රගතිය සියයට 43 ක් විය.	රටෙහි පවතින ආර්ථික තත්ත්වය හමුවේ අයිස්ක්‍රීම්වලට අඩු ඉල්ලුමක් පැවතුන බැවින් ආදායම අඩුවී ඇත.	ළඟා කර ගත හැකි ඉලක්ක මත ක්‍රියාකාරී සැලැස්ම පිළියෙල කළ යුතු අතර ස්ථාපිත ඉලක්ක ළඟා කර ගැනීමට කටයුතු කළ යුතුය.
(ඇ) දෙහිඅත්තකණ්ඩිය පිහිටි දම්මින්න ගොවිපලෙහි වී වගාව තුළින් අපේක්ෂිත ආදායම හා වියදම පිළිවෙලින් රු.8,372,500 ක් හා රු.4,230,000 ක් වූ අතර, සත්‍ය ආදායම හා වියදම පිළිවෙලින් රු.5,519,406 ක් හා රු.7,989,998 වූයෙන්, වී වගාවෙන් ලැබුණු අලාභය රු.2,470,592 ක් විය. උක්ත වී වගාව තුළින් අපේක්ෂිත වී නිෂ්පාදනය කිලෝග්‍රෑම් 64,000 ක් වුවද තත්‍ය ප්‍රමාණය කිලෝග්‍රෑම් 46,524 ක් විය. ඒ අනුව භෞතික ප්‍රගතිය සියයට 73 ක්, ආදායමේ මූල්‍ය ප්‍රගතිය සියයට 66 ක් හා වියදමේ ප්‍රගතිය සියයට 189ක් විය.	පවතින තත්ත්වය සලකා බලා 2023 වසරේ දී බාහිර පුද්ගලයෙකු හට බදු දීමට කටයුතු කර ඇත.	ළඟා කර ගත හැකි ඉලක්ක මත ක්‍රියාකාරී සැලැස්ම පිළියෙල කළ යුතු අතර ස්ථාපිත ඉලක්ක ළඟා කර ගැනීමට කටයුතු කළ යුතුය.

- (ඇ) සමාගම වී වගාවෙන් ලබන වී අස්වැන්න කිලෝ එකක් රු.130 බැගින් විකිණීමට ඇස්තමේන්තු කර තිබුණද, වී විකිණීම සඳහා විවෘත මිල කැඳවීමක් සිදු නොකර, පුද්ගලික ආයතන 4 කින් දුරකතනයෙන් ලබාගත් මිල ගණන් අතරින් තෝරාගත් ගැනුම්කරුවෙකුට වී කිලෝ 1 ක් රු.102 බැගින් අලෙවි කර තිබුණි. වී අලෙවිය සඳහා මිල ගණන් කැඳවීමක් සිදු කිරීම අපහසුවී ඇත. මිල එදිනම පමණක් දක්වන අතර ඒ මිල පසු දිනට වලංගු නොවන බැවින් අධ්‍යක්ෂවරයෙකු ඉදිරියේදී මිල කැඳවා අලෙවි කිරීමට කටයුතු කරන ලදී. තරඟකාරී ක්‍රමවේද තුළින් නිෂ්පාදන අලෙවියට කටයුතු කළ යුතුය.
- (ඉ) 2022 වසරේ සිට සමාගම බ්‍රොයිලර් මස් නිෂ්පාදනය නවතා දමා තිබූ අතර, 2022 ක්‍රියාකාරී සැලැස්ම අනුව බ්‍රොයිලර් කුකුළන් පිටතින් මිලදී ගෙන අලෙවි කිරීමටද සැලසුම් සකස් කර නොතිබුණි. එසේ තිබියදී රු. 6,335,767ක් වැය කර බ්‍රොයිලර් කුකුළන් මිලදී ගෙන අලෙවි කර තිබුණි. ඉදිරි වර්ෂයේ දී ඇතුළත් කිරීමට කටයුතු කරනු ලැබේ. ඉටුකර ගැනීමට අපේක්ෂිත ඉලක්ක මත ක්‍රියාකාරී සැලැස්ම පිළියෙල කළ යුතු අතර ඒ අනුව කටයුතු කළ යුතුය.

3.3 නිෂ්කාර්ය හෝ උාන උපයෝජිත දේපල, පිරියත හා උපකරණ

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
(අ) ගිරාදුරුකෝට්ටේ ගොවිපොළ සත්ත්ව පාලන පුහුණු මධ්‍යස්ථානයක් බවට පත් කිරීමේ අරමුණින් ශ්‍රී ලංකා මහවැලි අධිකාරියේ "සී" කලාපය විසින් 2014 සහ 2015 වර්ෂවලදී ඉදිකරන ලද ගවගාල්, එඵගාල් ඇතුළු ඉදිකිරීම් හා භාණ්ඩ රු.9,338,000 කට අගය කර 2016 පෙබරවාරි 08 දින සමාගමට පවරාදී තිබුණද මෙම ඉදිකිරීම් ප්‍රයෝජනයට ගැනීම සඳහා නිශ්චිත සැලසුමක් හෝ ක්‍රමවේදයක් ඇති කර ගැනීමට සමාගම අසමත්වීම හේතුවෙන්, පවරා දුන් දිනයේ සිට එම වත්කම් නිෂ්කාර්යව පැවතුණි.	මෙම ගවගාල් හා අනෙකුත් ගොඩනැගිලි 2023 වර්ෂයේ ප්‍රයෝජනයට ගැනීම සඳහා කටයුතු සොයා බලනු ලැබේ.	මෙම ඉදිකිරීම් ඵලදායීව ප්‍රයෝජනයට ගැනීමට සුදුසු ක්‍රමවේද සකසා ඒ අනුව කටයුතු කළ යුතුය.
(ආ) 1986 වර්ෂයේ ඉදිකර තිබුණු ගිරාදුරුකෝට්ටේ සත්ත්ව ගොවිපොළට අයත් ගොඩනැගිලි 57 ක් 2019 වර්ෂයේදී නැවත තක්සේරු කර ගිණුම්වලට ගෙන තිබුණ ද මින් ගොඩනැගිලි 7 ක් සම්පූර්ණයෙන් අබලන් තත්ත්වයේ පවතින හෙයින් ප්‍රයෝජනයට ගෙන නොතිබුණි. එහි පිහිටි කිරි සැකසුම්හලේ, ආරම්භයේ සිටම භාවිතා කරනු ලබන යන්ත්‍ර සූත්‍ර මහින් කිරි නිෂ්පාදනය කරන අතර කර්මාන්තශාලා ගොඩනැගිල්ලේ ගෙබිම හා වහලය අබලන්වීම, කර්මාන්තශාලා තුළට වැසි ජලය කාන්දු වීම, කානු පද්ධතිය අබලන්වීම, අභ්‍යන්තර පිරිසිදු කිරීමේ පද්ධතිය දුර්වලව පැවතීම සහ අධිශීතකරණය හා ශීතාගාරය දීර්ඝකාලයක් නිසි නඩත්තුවකින් තොරව භාවිතා කිරීම ආදී කරුණු නිසා නිෂ්පාදනවල සෞඛ්‍යාරක්ෂිතභාවය සම්බන්ධයෙන් ගැටලු පැන නැඟී තිබුණි.	ගිරාදුරුකෝට්ටේ සත්ව ගොවිපොළේ ගොඩනැගිලි සම්බන්ධයෙන් 2023 වර්ෂයේ භෞතික සත්‍යාපනයේ දී පරීක්ෂා කර ඉදිරි ක්‍රියාමාර්ග ගැනීමට කටයුතු කරනු ලැබේ.	උපකරණ හා යන්ත්‍රවල අත්‍යාවශ්‍ය අලුත්වැඩියාවන් සිදු කළ යුතුය. අබලන් ගොඩනැගිලි පරීක්ෂා කර භාවිතයට ගත නොහැකි නම් අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩල අනුමැතිය මත අපහරණයට කටයුතු කළ යුතුය.